

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

14 септември 2017 година *

„Преюдициално запитване — Конкуренция — Член 102 ДФЕС — Злоупотреба с господстващо положение — Понятие за несправедливи цени — Такси, събирани от организация за колективно управление на авторски права — Сравнение с прилаганите в други държави членки тарифи — Избор на референтни държави — Критерии за преценка на цените — Изчисляване на глобата“

По дело C-177/16

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Augstākā tiesa Administratīvo lietu departaments (Върховен съд, административно отделение, Латвия) с акт от 22 март 2016 г., постъпил в Съда на 29 март 2016 г., в рамките на производство по дело

Autortiesību un komunikēšanās konsultāciju aģentūra/Latvijas Autoru apvienība

срещу

Konkurences padome,

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: М. Pešič, председател на състава, А. Prechal (докладчик), А. Rosas, С. Toader и Е. Jarašiūnas, съдии,

генерален адвокат: N. Wahl,

секретар: X. Lopez Bancelari, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 8 февруари 2017 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за Autortiesību un komunikēšanās konsultāciju aģentūra/Latvijas Autoru apvienība — от U. Zeltiņš, S. Novicka и D. Silava-Tomsone, advokāti,
- за латвийското правителство, от J. Treijs-Gigulis и I. Kalniņš, както и от G. Bambāne, I. Kucina и D. Pelše, в качеството на представители,
- за германското правителство, от А. Lippstreu и Т. Henze, в качеството на представители,
- за испанското правителство, от М. Sampol Pucurull, в качеството на представител,

* Език на производството: латвийски.

- за нидерландското правителство, от M. H. S. Gijzen и M. K. Bulterman, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от C. Vollrath, както и от I. Rubene и F. Castilla Contreras, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 6 април 2017 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 102, втора алинея, буква а) ДФЕС.
- 2 Запитването е отправено в рамките на правен спор, страни по който са Autortiesību un komunikēšanās konsultāciju aģentūra/Latvijas Autoru apvienība (Консултантска агенция за авторските права и комуникацията — Латвийска асоциация на авторите, Латвия, наричана по-нататък „АККА/LAA“) и Konkurences padome (Съвет по конкуренцията, Латвия), по повод наложената на АККА/LAA глоба от последния поради злоупотреба с господстващо положение.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Член 3 от Регламент (ЕО) № 1/2003 на Съвета от 16 декември 2002 година относно изпълнението на правилата за конкуренция, предвидени в [членове 101 ДФЕС и 102 ДФЕС] (ОВ L 1, 2003 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 8, том 1, стр. 167), е озаглавен „Връзка между членове [101 ДФЕС и 102 ДФЕС] от Договора и националното право на конкуренция“ и параграф 1 от него гласи:

„[...] Когато органите по конкуренция на държавите членки или националните съдилища прилагат националното право на конкуренция по отношение на всякакви злоупотреби, забранени от член [102 ДФЕС], те прилагат също и член [102 ДФЕС]“.

- 4 Член 5 от посочения регламент е озаглавен „Правомощия на органите по конкуренция на държавите членки“ и в първа алинея от него се предвижда:

„Органите по конкуренция на държавите членки имат правомощието да прилагат членове [101 и 102 ДФЕС] в индивидуалните случаи. За тази цел, като действат по собствена инициатива или по внесена жалба, те могат да вземат следните решения:

[...]

- да наложат глоби, периодични санкционни плащания или всякакви други санкции, предвидени в тяхното национално законодателство.

[...]“.

5 Член 23 от посочения регламент е озаглавен „[Глоби]“ и параграфи 2 и 3 от него гласят:

„2. С решение Комисията може да налага [глоби] на предприятия и на сдружения на предприятия, когато умишлено или поради небрежност:

а) нарушават член [101 или 102 ДФЕС], [...]

[...]

За всяко предприятие и сдружение на предприятия, което има участие в нарушението, [глобата] не може да надвишава 10 % от общия размер на оборота му за предходната [финансова] година.

[...]

3. При определяне на размера на [глобата] се взема[т] предвид както тежестта, така и продължителността на нарушението“.

Латвийското право

6 Член 13 от Konkurences likums (Закон за конкуренцията) от 4 октомври 2001 г. (*Latvijas Vēstnesis*, 2001, бр. 151) има същия обхват като член 102, втора алинея, буква а) ДФЕС.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

7 АККА/LAA е организация за колективно управление на авторски права върху музикални произведения и е единствената организация в Латвия, оправомощена да издава срещу заплащане лицензии за публичното представяне на музикални произведения, по отношение на които управлява авторските права. Тя събира такси, от които се изплащат възнаграждения на латвийските притежатели на авторски права, а посредством договори, сключени с чуждестранни организации за управление на права — такси, от които се изплащат възнаграждения на чуждестранните притежатели на авторски права. Сред нейните лицензополучатели са по-специално търговски обекти и центрове за услуги в качеството им на ползватели на произведения, защитени с авторски и сродни права.

8 С решение от 1 декември 2008 г. Съветът по конкуренцията налага на АККА/LAA глоба за злоупотреба с господстващо положение поради прилагането на прекомерно високи тарифи. Впоследствие АККА/LAA приема нови тарифи, приложими от 2011 г. На 31 май 2012 г. Съветът по конкуренция започва производство за проверка по отношение на новите тарифи.

9 В рамките на производството Съветът по конкуренция първо сравнява приложимите в Латвия тарифи за използването на музикални произведения в търговски обекти и центрове за услуги с прилаганите в Литва и Естония в качеството им на съседни държави членки и съседни пазари. Съветът по конкуренцията установява, че прилаганите в Латвия тарифи са по-високи от прилаганите в Естония, а в повечето случаи и от начисляваните в Литва тарифи. Всъщност, макар в посочените три държави членки тарифите да се установяват в зависимост от площта на съответния търговски обект или център за услуги, Съветът по конкуренцията отбелязва, че за площи от 81 m² до 201—300 m² прилаганите в Латвия тарифи са между два и три пъти по-високи от прилаганите в другите две балтийски държави.

10 На второ място въз основа на коефициента на паритета на покупателната способност (наричан по-нататък „коефициент ППС“) Съветът по конкуренцията сравнява таксите, които са в сила в около двадесет други държави членки, и установява в това отношение, че тарифите в Латвия

надхвърлят с 50 %—100 % равнището на прилаганите в другите държави членки. По-специално, за търговски обекти или центрове за услуги с площ от 85,5 m² до около 140 m² прилаганите тарифи били по-високи само в Румъния.

- 11 Тъй като приема, че таксите, които са в сила в Латвия, не са справедливи в сегментите, където те са чувствително по-високи отколкото в Естония и Литва, с решение от 2 април 2013 г. Съветът по конкуренцията налага на АККА/LAA глоба в размер на 45 645,83 LVL (латвийски лата) (около 32 080 EUR) за злоупотреба с господстващо положение на основание член 13, параграф 1, точка 4 от Закона за конкуренцията и член 102, втора алинея, буква а) ДФЕС (наричано по-нататък „оспорваното решение“). Съветът по конкуренцията изчислява размера на посочената глоба въз основа на оборота на АККА/LAA, като в това отношение приема, че възнагражденията, получавани от притежателите на правата, представляват неразделна част от оборота на организацията и следва да се вземат предвид.
- 12 АККА/LAA сезира Administratīvā apgabaltiesa (Окръжен административен съд, Латвия) с жалба за отмяна на оспорваното решение, като по същество излага четири довода в подкрепа на жалбата си. Първо, Съветът по конкуренцията по същество ограничил сравнението на приложимите в Латвия тарифи с приложимите в съседните държави, по-точно Естония и Литва, макар че с оглед на brutния вътрешен продукт, както и на равнището на цените, положението в Латвия било сравнимо и с положението в България, Румъния, Полша и Унгария. Второ, Съветът по конкуренцията не бил указал по разбираем начин методът, по който се изчисляват референтните тарифи. Трето, Съветът по конкуренцията неправилно приел, че АККА/LAA трябвало да обоснове размера на посочените тарифи. Четвърто, при изчисляването на глобата Съветът по конкуренцията не трябвало да вземе предвид сумите, събрани за авторски възнаграждения, тъй като посочените суми не са част от имуществото на посочената организация.
- 13 С решение от 9 февруари 2015 г. Administratīvā apgabaltiesa (Окръжен административен съд) отчасти отменя оспорваното решение. Посочената юрисдикция приема, че Съветът по конкуренцията правилно е установил, че е налице злоупотреба с господстващо положение от страна на АККА/LAA. Също така тя приема, че сравнението на тарифите за същия вид услуги в Латвия, Естония и Литва е обосновано и че АККА/LAA не е предоставила обяснение на обстоятелството, че приложимите в Латвия тарифи били значително по-високи от приложимите в Естония и Литва. При все това, тъй като приема, че при изчисляването на глобата Съветът по конкуренцията неправилно взел предвид сумите, събирани за авторски възнаграждения, посочената юрисдикция разпорежда на Съвета по конкуренцията да преизчисли размера на глобата в срок от два месеца след постановяване на решението.
- 14 АККА/LAA подава срещу това решение касационна жалба пред запитващата юрисдикция, тъй като с него не са уважени в пълна степен претенциите ѝ. От своя страна Съветът по конкуренцията също обжалва това решение, тъй като с него Administratīvā apgabaltiesa (Окръжен административен съд) отменил разпоредителната част на оспорваното решение в частта относно наложената глоба.
- 15 Според АККА/LAA Administratīvā apgabaltiesa (Окръжен административен съд) не формулирал обективни и подлежащи на проверка критерии, които обосновават възможността приложимите в Латвия тарифи да се сравняват с тарифите в Естония и Литва. Така посочената юрисдикция основала решението си не върху икономически критерии, а върху критерии, свързани с общото за посочените държави териториално, историческо и културно положение.
- 16 Посочената организация обаче оспорва по-специално, че географската близост на другите балтийски държави може да бъде решаващ критерий.

- 17 От своя страна Съветът по конкуренцията изтъква, че наложената глоба е в съответствие с действащото национално законодателство. Той посочва по-специално, че в правото на конкуренцията под „оборот“ следва да се разбира общата сума на всички приходи от икономическа дейност, която в случая включва събираните от АККА/LAA суми за авторски възнаграждения
- 18 Augstākā tiesa Administratīvo lietu departaments (Върховен съд, административно отделение, Латвия) си поставя въпроса относно начина, по който следва да се тълкува член 102, втора алинея, буква а) ДФЕС. Първо, тази юрисдикция се пита дали дейностите на АККА/LAA оказват влияние върху търговията между държавите членки и следователно дали делото по главното производство попада в приложното поле на посочената разпоредба. Второ, посочената юрисдикция изпитва съмнения във връзка с метода, използван, за да се установи несправедливия характер на цените. Трето, тя изпитва колебания във връзка с изчисляването на глобата, по-специално във връзка с въпроса дали за тази цел е следвало да се вземат предвид възнагражденията, предназначени за притежателите на правата.
- 19 По отношение на първия въпрос запитващата юрисдикция отбелязва, че в оспорваното решение Съветът по конкуренцията е посочил, че АККА/LAA е събирал възнаграждения и за музикални произведения от други държави членки и че следователно несправедливите цени били от естество да пречат използването в Латвия на произведения на автори от други държави членки.
- 20 По втория въпрос, който се отнася до метода, използван за установяването на несправедливия характер на цените, запитващата юрисдикция приема, от една страна, че когато прилаганите в дадена държава членка тарифи съответстват на множество тарифи, прилагани в други държави членки, както по делото, по което е постановено решение от 13 юли 1989 г., Lucazeau и др., (110/88, 241/88 и 242/88, EU:C:1989:326), това обстоятелство е индичия, че е налице злоупотреба с господстващо положение. От друга страна, тя отбелязва, че продължават да са налице неясноти във връзка с определянето на тарифите при положения, различни от положението по посоченото дело.
- 21 В случая възниква въпросът дали е достатъчно сравняването на приложимите в Латвия тарифи с приложимите в Естония и Литва. Толкова ограничено сравнение можело същевременно да има обратен ефект, доколкото организациите в съседните държави можели съгласувано да повишат тарифите си, без това да бъде забелязано. В случай че този начин на сравнение не е допустим, запитващата юрисдикция си поставя въпроса дали следва да се сравняват и тарифите във всички държави членки, коригирани съобразно коефициента ППС.
- 22 По-нататък запитващата юрисдикция си поставя въпроса какви са условията, за да се счита, че посочените тарифи са „значително по-високи“ по смисъла на точка 25 от решение от 13 юли 1989 г., Lucazeau и др. (110/88, 241/88 и 242/88, EU:C:1989:326) и че по смисъла на посочената точка съответното предприятие е длъжно да „обоснове разликата, като посочи обективни различия в ситуацията в съответната държава членка и преобладаващата във всички останали държави членки ситуация“.
- 23 Колкото до третия въпрос относно изчисляването на размера на глобата, запитващата юрисдикция отбелязва, че Съдът още не се е произнасял по положение като разглежданото в главното производство, при което е наложена глоба на организация за управление на авторските права. Ето защо било необходимо да се изясни въпросът дали следва да се вземат предвид сумите, събирани като възнаграждения за притежателите на авторските права.

24 При тези обстоятелства Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments (Върховен съд, административно отделение) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

- „1) Прилага ли се член 102, [втора алинея, буква а) от [ДФЕС] в спор относно тарифите, установени от национална организация за управление на авторски права, ако тази организация събира и такси за произведения на чуждестранни автори и установените от нея тарифи могат да препятстват ползването на тези произведения в съответната държава членка?
- 2) Целесъобразно и достатъчно ли е — и съответно в кои случаи — с оглед на определянето на използваното в член 102, [втора алинея, буква а)] ДФЕС понятие за несправедливи цени в областта на управление на авторските и сродните им права да се прави сравнение между цените (тарифите) на съответния пазар и цените (тарифите) на съседните пазари?
- 3) Целесъобразно и достатъчно ли е с оглед на определянето на използваното в член 102, [втора алинея, буква а)] ДФЕС понятие за несправедливи цени в областта на управление на авторските и сродните им права да се използва основаният на брутния вътрешен продукт коефициент на паритетите на покупателната способност?
- 4) Трябва ли да се прави сравнение на тарифите във всеки отделен техен сегмент или спрямо средното равнище на тарифите?
- 5) Кога трябва да се счита, че разликата между тарифите, разглеждани за целите на използваното в член 102, [втора алинея, буква а)] ДФЕС понятие за несправедливи цени, е толкова значителна, че икономическият оператор, който има господстващо положение, трябва да докаже, че тарифите му са справедливи?
- 6) Каква информация разумно може да се очаква от икономически оператор, за да докаже справедливия характер на тарифите по отношение на защитените с авторски права произведения в обхвата на член 102, [втора алинея, буква а)] ДФЕС, ако разходите за тези произведения не могат да се определят по същия начин като при продукти с материален характер? Става ли въпрос само за административните разходи на организацията за управление на авторски права?
- 7) В случай на нарушение на конкурентното право целесъобразно ли е за целите на определянето на глобата от оборота на организация за управление на авторски права да се изключат платените от този икономически оператор възнаграждения на авторите?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

- 25 С първия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали равнището на таксите, определено от организация за управление на авторските права като АККА/LAA, може да повлияе върху търговията между държавите членки, така че да може да се приложи член 102 ДФЕС.
- 26 В това отношение от трайно установената съдебна практика следва, че тълкуването и прилагането на условието относно последиците за търговията между държавите членки, съдържащо се в членове 101 ДФЕС и 102 ДФЕС, трябва да използват за отправна точка целта на това условие, която е да определи в областта на правната уредба на конкуренцията

сътношението между приложното поле на правото на Съюза и на правото на държавите членки. Така в приложното поле на правото на Съюза попада всеки картел и всяка практика, които могат да застрашат свободната търговия между държавите членки по начин, който би могъл да навреди на осъществяването на целите за единния пазар между държавите членки, по-конкретно чрез ограничаване на достъпа до националните пазари или чрез изменение на структурата на конкуренцията в общия пазар (решение от 25 януари 2007 г., Dalmine/Комисия, C-407/04 P, EU:C:2007:53, т. 89 и цитираната съдебна практика).

- 27 За да могат да засегнат търговията между държавите членки, едно решение, споразумение или съгласувана практика трябва въз основа на съвкупност от фактически и правни елементи да позволяват с достатъчна степен на вероятност да се предвиди, че могат да упражнят пряко или непряко въздействие, действително или възможно, върху търговските потоци между държавите членки, и то по начин, който да породи опасения, че могат да попречат на осъществяването на единния пазар между държавите членки. Трябва освен това въздействието да не бъде незначително (решение от 25 януари 2007 г., Dalmine/Комисия, C-407/04 P, EU:C:2007:53, т. 90 и цитираната съдебна практика).
- 28 Съдът обаче вече имплицитно е признал, че тарифите, прилагани от организация за управление на авторски права с монополно положение, може да повлияят върху трансграничната търговия, поради което член 102 ДФЕС е приложим към такова положение (вж. в този смисъл решения от 13 юли 1989 г., Tournier, 395/87, EU:C:1989:319, от 13 юли 1989 г., Lucazeau и др., 110/88, 241/88 и 242/88, EU:C:1989:326, както и от 27 февруари 2014 г., OSA, C-351/12, EU:C:2014:110).
- 29 Всъщност търговията между държавите членки може да бъде засегната от тарифните практики на организация за управление на авторските права като АККА/LAA, която има монопол в своята държава членка и която управлява там освен правата на латвийски притежатели на права и правата на чуждестранни притежатели на права.
- 30 Следователно на първия въпрос следва да се отговори, че търговията между държавите членки може да бъде засегната от равнището на таксите, определени от организация за управление на авторски права, която има монопол и която управлява и правата на чуждестранни притежатели на права, поради което член 102 ДФЕС може да се приложи.

По втория, третия и четвъртия въпрос

- 31 С втория, третия и четвъртия въпрос, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да се установи, от една страна, дали е целесъобразно, с цел да се провери дали организация за управление на авторските права прилага несправедливи цени по смисъла на член 102, втора алинея, буква а) ДФЕС, тези тарифи да се сравняват с приложимите в съседните държави и с приложимите в други държави членки, коригирани с коефициента ППС, и от друга страна, дали това сравнение трябва да се прави за всеки сегмент на използващите или за средното равнище на тарифите.
- 32 В самото начало следва да се припомни, че понятието „предприятие“, посочено в член 102 ДФЕС, обхваща всяко образувание, което извършва икономическа дейност, независимо от неговата правна форма и начин на финансиране (вж. по-специално решение от 1 юли 2008 г., МОТОВЕ, C-49/07, EU:C:2008:376, т. 20 и 21 и цитираната съдебна практика).
- 33 Всяка дейност, която се състои в предлагане на стоки или услуги на даден пазар, представлява икономическа дейност (решение от 1 юли 2008 г., МОТОВЕ, C-49/07, EU:C:2008:376, т. 22 и цитираната съдебна практика). В случая от преписката, с която разполага Съдът, е видно, че няма спор, че дейността на АККА/LAA, състояща се в събирането на такси, с които се плаща възнаграждение на авторите на музикалните произведения, представлява услуга.

- 34 Впрочем организация като АККА/LAA, притежаваща монопол за предоставянето на такава услуга на територията на държава членка, има господстващо положение на съществена част от вътрешния пазар по смисъла на член 102 ДФЕС (вж. в този смисъл решение от 27 февруари 2014 г., OSA, C-351/12, EU:C:2014:110, т. 86 и цитираната съдебна практика).
- 35 Злоупотребата с господстващо положение по смисъла на посочения член може обаче да се състои в прилагането на прекомерно високи цени, които не са разумни с оглед на икономическата стойност на предоставяната услуга (вж. в този смисъл решение от 11 декември 2008 г., Kanal 5 и TV 4, C-52/07, EU:C:2008:703, т. 28 и цитираната съдебна практика).
- 36 В това отношение става въпрос да се прецени дали е налице прекомерно несъответствие между действително направените разходи и действително исканата цена и при утвърдителен отговор да се провери дали е приложена несправедлива цена в абсолютна стойност или в сравнение с конкурентни продукти (решение от 14 февруари 1978 г., United Brands и United Brands Continental/Комисия, 27/76, EU:C:1978:22, т. 252).
- 37 Както обаче посочва по същество генералният адвокат по-специално в точка 36 от своето заключение и както е признал и Съдът (вж. в този смисъл решение от 14 февруари 1978 г., United Brands и United Brands Continentaal/Комисия, 27/76, EU:C:1978:22, т. 253), съществуват други методи, които дават възможност да се установи евентуално прекомерният характер на дадена цена.
- 38 Така съгласно съдебната практика трябва да се приеме за валиден метод, основан върху сравнението на прилаганите в съответната държава членка цени с прилаганите в други държавни членки. Всъщност от посочената съдебна практика следва, че когато едно предприятие, което има господстващо положение, налага тарифа на такси за своите услуги, които са значително по-големи от налаганите в други държави членки, и когато е било извършвано на една и съща основа сравнение на размера на таксите, тази разлика трябва да бъде считана за индикация за злоупотреба с господстващо положение (решения от 13 юли 1989 г., Tournier, 395/87, EU:C:1989:319, т. 38, както и от 13 юли 1989 г., Lucazeau и др., 110/88, 241/88 и 242/88, EU:C:1989:326, т. 25).
- 39 Все пак, като се има предвид фактът, че по делата, по които са постановени посочените в предходната точка решения, прилаганите тарифи от организацията за управление на авторските права на държава членка са били сравнявани с тарифите в сила във всички останали държави членки към съответния момент, запитващата юрисдикция си поставя въпроса дали е достатъчно представително направеното от Съвета по конкуренцията в делото по главното производство сравнение между прилаганите от АККА/LAA в Латвия тарифи и прилаганите в Литва и Естония, подкрепено от сравнение с тарифите, прилагани в други държави членки, коригирани с коефициента ППС.
- 40 В това отношение най-напред следва да се отбележи, че дадено сравнение не може да се приеме за недостатъчно представително само поради факта че то обхваща ограничен брой държави членки.
- 41 Напротив, такава сравнение може да се окаже релевантно, при условие че, както отбелязва генералният адвокат в точка 61 от своето заключение, референтните държави членки са избрани в съответствие с обективни, подходящи и подлежащи на проверка критерии. Така не може да има минимален брой пазари, които да бъдат сравнявани, а изборът на подходящи сходни пазари зависи от конкретните обстоятелства във всеки отделен случай.

- 42 Сред посочените критерии може бъдат по-специално потребителските навици и други икономически и социокултурни обстоятелства, като brutния вътрешен продукт на глава от населението и културното и историческото наследство. Запитващата юрисдикция следва да прецени релевантността на приложените в делото по главното производство критерии, като вземе предвид всички обстоятелства в конкретния случай.
- 43 Що се отнася до сравнението на разглежданите в главното производство тарифи, прилагани от организация за управление на авторските права, с прилаганите от организациите, установени в около двадесет други държави членки освен Естония и Литва, това сравнение може да служи за проверка на вече получените резултати от сравнението, което обхваща по-малък брой държави членки.
- 44 По-нататък следва да се припомни, че сравнение между прилаганите в съответната държава членка цени и прилаганите в други държави членки трябва да се извършва на една и съща основа (решения от 13 юли 1989 г., Tournier, 395/87, EU:C:1989:319, т. 38 и от 13 юли 1989 г., Lucazeau и др., 110/88, 241/88 и 242/88, EU:C:1989:326, т. 25).
- 45 В настоящия случай запитващата юрисдикция трябва да провери дали в избраните референтни държави основаният върху площта на съответния търговски обект или център за услуги метод за изчисляване на тарифите е аналогичен на приложимия в Латвия. Ако случаят е такъв, възможно би било въпросната юрисдикция да приеме, че основата за сравнение е една и съща, независимо че коефициентът ППС е бил включен в сравнението с тарифите, прилагани в държавите членки, в които икономическите условия не са подобни на съществуващите в Латвия.
- 46 В това отношение следва да се отбележи, както прави генералният адвокат в точка 85 от своето заключение, че по правило съществуват значителни разлики в цените в държавите членки за едни и същи услуги, като тези разлики са тясно свързани с разликата в покупателната способност на гражданите, изразена посредством коефициента ППС. Способността на лицата, стопанисващи търговски обекти и центрове за услуги, да плащат за услугите на организация за управление на авторските права зависи от жизненото равнище и покупателната способност. Така сравнението във връзка с една и съща услуга на тарифите, които са в сила в множество държави членки с различно жизнено равнище, изисква непременно да се вземе предвид коефициентът ППС.
- 47 На последно място запитващата юрисдикция си поставя въпроса дали следва да се сравняват различните сегменти на използващите лица, или напротив, средната тарифа за всички сегменти.
- 48 Както беше потвърдено в съдебното заседание, изразът „сегменти на използващите лица“ се отнася до търговските обекти и центрове за услуги с определена площ. В това отношение от материалите в преписката, с която разполага Съдът, и от изявленията в хода на съдебното заседание следва, че може да се установи разлика в тарифите, по-специално в рамките на един и същ конкретен сегмент.
- 49 Съответният орган за защита на конкуренцията следва да извърши сравнението и да установи неговата рамка, като следва да се уточни, че той разполага с известна свобода на действие и че не съществува един-единствен подходящ метод. Като пример следва да се отбележи, че в делата, по които са постановени решения от 13 юли 1989 г., Tournier (395/87, EU:C:1989:319), и от 13 юли 1989 г., Lucazeau и др. (110/88, 241/88 и 242/88, EU:C:1989:326), сравнението се отнася до събираните в различни държави членки такси от вид дискотека с точно определени характеристики, сред които е площта.

- 50 Ето защо е възможно да се направи сравнение на един или повече конкретни сегмента, ако има индикации, че евентуално прекомерният характер на таксите ги засяга, като това обстоятелство следва да се провери от запитващата юрисдикция.
- 51 С оглед на изложеното на втория, третия и четвъртия въпрос следва да се отговори, че за да се провери дали дадена организация за управление на авторските права прилага несправедливи цени по смисъла на член 102, втора алинея, буква а) ДФЕС, е целесъобразно посочените тарифи да се сравнят с приложимите в съседните държави, както и с приложимите в други държави членки, коригирани с коефициента ППС, при условие че референтните държави са били избрани съобразно обективни, подходящи и подлежащи на проверка критерии и че основата за сравнение е една и съща. Допустимо е да се сравняват прилаганите тарифи в един или повече отделни сегменти на използващите лица, ако има индикации, че прекомерният характер на таксите засяга тези сегменти.

По петия и шестия въпрос

- 52 С петия и шестия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи, от една страна, какъв е прагът, след превишаването на който трябва да се счита, че разликата между сравняваните тарифи е чувствителна, и следователно представлява индикация за злоупотреба с господстващо положение, и от друга страна, какви доказателства може да представя организацията за управление на авторските права, за да обори прекомерно високия характер на тарифите.
- 53 На първо място следва да се припомни, че когато едно предприятие, което има господстващо положение, налага тарифа на такси за своите услуги, които са значително по-големи от налаганите в други държави членки, тази разлика трябва да бъде считана за индикация за злоупотреба с господстващо положение (решения от 13 юли 1989 г., Tournier, 395/87, EU:C:1989:319, т. 38 и от 13 юли 1989 г., Lucazeau и др., 110/88, 241/88 и 242/88, EU:C:1989:326, т. 25).
- 54 В настоящия случай обаче, както посочва запитващата юрисдикция, съществуващата разлика между прилаганите в Латвия тарифи и прилаганите в другите референтни държави членки е по-малка от разликите, установени между таксите в някои държави членки по делата, по които са постановени решения от 13 юли 1989 г., Tournier (395/87, EU:C:1989:319), и от 13 юли 1989 г., Lucazeau и др. (110/88, 241/88 и 242/88, EU:C:1989:326). В това отношение посочената юрисдикция отбелязва, че съгласно констатациите, направени от Съвета по конкуренцията, за площите от 81 m² до 201—300 m² тарифите в Латвия били най-малко два пъти по-високи от прилаганите в Естония и Литва. Във връзка с направеното сравнение с тарифите, прилагани в другите държави членки, споменати в точка 43 от настоящото решение, посочената юрисдикция констатира, че приложимите в Латвия тарифи надвишавали с 50 %—100 % средното равнище на тарифите в Съюза, като дори посочва, че що се отнася до таксите, дължими за места с площ от 85,5 m² до около 140 m², само таксите, прилагани в Румъния, били по-високи от действащите в Латвия.
- 55 При все това, въз основа на решения от 13 юли 1989 г., Tournier (395/87, EU:C:1989:319), и от 13 юли 1989 г., Lucazeau и др. (110/88, 241/88 и 242/88, EU:C:1989:326), не може да се заключи, че разлики като установените в главното производство никога не могат да бъдат квалифицирани като „чувствителни“. Всъщност няма минимален праг, след превишаването на който дадена тарифа да трябва да се квалифицира като „чувствително по-висока“, като се има предвид, че в това отношение са определящи присъщите за всеки случай обстоятелства. Така дадена разлика между таксите би могла да бъде квалифицирана като „чувствителна“, ако с оглед на фактическата обстановка е значителна и трайна, по-специално по отношение на съответния пазар, като запитващата юрисдикция следва да провери това обстоятелство.

- 56 Следва да се подчертае, че както посочва генералният адвокат в точка 107 от своето заключение, разликата трябва да е до известна степен съществена, за да могат съответните тарифи да се квалифицират като „представляващи злоупотреба“. Освен това разликата трябва да продължава да съществува през определен период, а не да е временна или епизодична.
- 57 На следващо място следва да се отбележи, че тези обстоятелства представляват само индиции за злоупотреба с господстващо положение. Организацията за управление на авторските права има възможността да обоснове разликата, като посочи обективни различия между ситуацията в съответната държава членка и преобладаващата във всички останали държави членки ситуация, обхванати от сравнението (вж. в този смисъл решения от 13 юли 1989 г., Tournier, 395/87, EU:C:1989:319, т. 38 и от 13 юли 1989 г., Lucazeau и др., 110/88, 241/88 и 242/88, EU:C:1989:326, т. 25).
- 58 За да се обоснове тази разлика, могат да се вземат предвид различни обстоятелства, като например връзката, която съществува между равнището на таксата и действително платената сума на притежателите на правата. Всъщност, когато разходите за събиране, управление и разпределяне заемат значително по-голям дял от събираните такси отколкото падащият се на притежателите на авторските права, не е изключено възможно обяснение за мудността на административния апарат, а оттам и високото равнище на таксите да е именно въпросната липса на конкуренция (вж. в този смисъл решения от 13 юли 1989 г., Tournier, 395/87, EU:C:1989:319, т. 42 и 13 юли 1989 г., Lucazeau и др., 110/88, 241/88 и 242/88, EU:C:1989:326, т. 29).
- 59 В конкретния случай в съдебното заседание АККА/LAA е посочила, че частта от разходите по събиране, управление и разпределяне не надхвърляла 20 % от общо събраната сума. Ако случаят е такъв — като запитващата юрисдикция следва да провери това обстоятелство — тези разходи на пръв поглед не се явяват неразумни в сравнение със сумите, изплащани на притежателите на авторски права, и следователно не са свидетелство за неефективно управление. Освен това, фактът, че посочените разходи са по-високи от разходите в референтните държави членки, можел да се обясни с обективни обстоятелства, които влияят върху разходите, като наличието на специална уредба, която утежнява работата на административния апарат или други присъщи на съответния пазар характеристики.
- 60 Ако обаче се окаже, че изплащаните от АККА/LAA възнаграждения на притежателите на права са по-високи от изплащаните в референтните държави и че тази разлика може да се счита за чувствителна, АККА/LAA следва да обоснове това обстоятелство. Обосновка може да бъде наличието на национално законодателство относно справедливото възнаграждение, което е различно от законодателството на другите държави членки — обстоятелство, което запитващата юрисдикция следва да провери.
- 61 Следователно на петия и шестия въпрос следва да се отговори, че разликата между сравняваните тарифи трябва да се счита за чувствителна, ако тя е значителна и трайна. Такава разлика представлява индичия за злоупотреба с господстващо положение и организацията за управление на авторските права с господстващо положение следва да докаже, че прилаганите от нея цени са справедливи, като посочи обективни обстоятелства, които оказват влияние върху разходите за управление или върху възнаграждението на притежателите на права.

По седмия въпрос

- 62 Със седмия си въпрос запитващата юрисдикция иска да установи дали в случай че посоченото в член 102, втора алинея, буква а) ДФЕС нарушение е доказано, за целите на определянето на размера на глобата възнагражденията, предназначени за титулярите на права, трябва да се включат в оборота на съответната организация за управление на авторските права.

- 63 От член 5 от Регламент № 1/2003 следва, че при прилагането на член 102 ДФЕС органите по конкуренция на държавите членки могат да налагат глоби, периодични санкции или всякакви други санкции, предвидени в тяхното национално законодателство.
- 64 В това отношение следва да се следи за еднаквото прилагане на член 102 ДФЕС в Съюза, за да се постигне ефективното му прилагане. Така, макар член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003, който се прилага спрямо налаганите от Европейската комисия глоби в случай на нарушение на членове 101 ДФЕС и 102 ДФЕС, да не обвързва националните органи за защита на конкуренцията, е възможно, когато проверяват оборота на предприятие с цел да определят максималния размер на глобата, която следва да му се наложи за нарушение на член 102 ДФЕС, тези органи да възприемат подход, който е в съответствие с тълкуването на понятието за оборот, съдържашо се в посочения член 23.
- 65 Впрочем съгласно постоянната съдебна практика това понятие се отнася до стойността на извършените от съответното предприятие продажби на стоки и услуги, като по този начин отразява действителното му икономическо положение (вж. в този смисъл решение от 7 септември 2016 г., *Pilkington Group и др./Комисия, C-101/15 P, EU:C:2016:631*, т. 16—18 и цитираната съдебна практика).
- 66 В конкретния случай, както бе изложено в точка 33 от настоящото решение, предоставяните от АККА/LAA услуги се състоят в събирането на такси, от които се изплащат възнаграждения на авторите на музикални произведения. Запитващата юрисдикция следва да провери с оглед на всички релевантни обстоятелства в делото по главното производство дали частта от тези такси, представляваща възнаграждения, изплатени на посочените автори, е включена в стойността на предоставяните от АККА/LAA услуги.
- 67 В това отношение запитващата юрисдикция би могла да вземе предвид по-специално икономическите и юридическите връзки, които съществуват по силата на националното право между АККА/LAA в качеството на посредник и притежателите на права, за да определи дали те представляват стопанска единица. Ако случаят се окаже такъв, то частта, представляваща възнагражденията, предназначени за тези притежатели, би могла да се счита за част от стойността на предоставяната от АККА/LAA услуга.
- 68 Следва впрочем да се отбележи, че когато национален орган за защита на конкуренцията наложи глоба, подобно на всяка санкция, наложена от националните органи поради нарушение на правото на Съюза, тя трябва да е ефективна, пропорционална и възпираща (вж. в този смисъл решение от 8 юли 1999 г., *Nunes и de Matos, C-186/98, EU:C:1999:376*, т. 10 и цитираната съдебна практика).
- 69 В това отношение, за да се определи окончателният размер на глобата, е важно да се вземе предвид и фактът, че Съветът по конкуренцията вече е наложил глоба на АККА/LAA за първи път през 2008 г., на основание че тя е прилагала несправедливи цени, както и че през 2013 г. след направено ново разследване с оспорваното решение на последното е наложена втора глоба на основание нарушение на член 102, втора алинея, буква а) ДФЕС.
- 70 Ето защо следва да се вземат предвид общата продължителност на нарушението, повторният му характер, както и обстоятелството дали първата глоба е била достатъчно възпираща, за да се гарантира посоченият в точка 68 от настоящото решение ефективен, пропорционален и възпиращ характер на наложената санкция.
- 71 По изложените съображения на седмия въпрос следва да се отговори, че в случай че посоченото в член 102, втора алинея, буква а) ДФЕС нарушение е доказано, за целите на определянето на размера на глобата възнагражденията, предназначени за притежателите на права, трябва да се включат в оборота на съответната организация за управление на авторските права, при условие

че тези възнаграждения са част от стойността на предоставените от тази организация услуги и включването им е необходимо, за да се гарантира ефективният, пропорционален и възпиращ характер на наложената санкция. Запитващата юрисдикция следва да провери с оглед на всички обстоятелства на конкретния случай дали посочените условия са изпълнени.

По съдебните разноски

⁷² С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

- 1) Търговията между държавите членки може да бъде засегната от равнището на таксите, определени от организация за управление на авторски права, която има монопол и която управлява и правата на чуждестранни притежатели на права, поради което член 102 ДФЕС може да се приложи.
- 2) За да се провери дали дадена организация за управление на авторските права прилага несправедливи цени по смисъла на член 102, втора алинея, буква а) ДФЕС, е целесъобразно посочените тарифи да се сравнят с приложимите в съседните държави, както и с приложимите в други държави членки, коригирани с коефициента на паритетите на покупателната способност, при условие че референтните държави са били избрани съобразно обективни, подходящи и подлежащи на проверка критерии и че основата за сравнение е една и съща. Допустимо е да се сравняват прилаганите тарифи в един или повече отделни сегменти на използващите лица, ако има индикации, че прекомерният характер на таксите засяга тези сегменти.
- 3) Разликата между сравняваните тарифи трябва да се счита за чувствителна, ако тя е значителна и трайна. Такава разлика представлява индикация за злоупотреба с господстващо положение и организацията за управление на авторските права с господстващо положение следва да докаже, че прилаганите от нея цени са справедливи, като посочи обективни обстоятелства, които оказват влияние върху разходите за управление или върху възнаграждението на притежателите на права.
- 4) В случай че посоченото в член 102, втора алинея, буква а) ДФЕС нарушение е доказано, за целите на определянето на размера на глобата възнагражденията, предназначени за притежателите на права, трябва да се включат в оборота на съответната организация за управление на авторските права, при условие че тези възнаграждения са част от стойността на предоставените от тази организация услуги и включването им е необходимо, за да се гарантира ефективният, пропорционален и възпиращ характер на наложената санкция. Запитващата юрисдикция следва да провери с оглед на всички обстоятелства на конкретния случай дали посочените условия са изпълнени.

Подписи